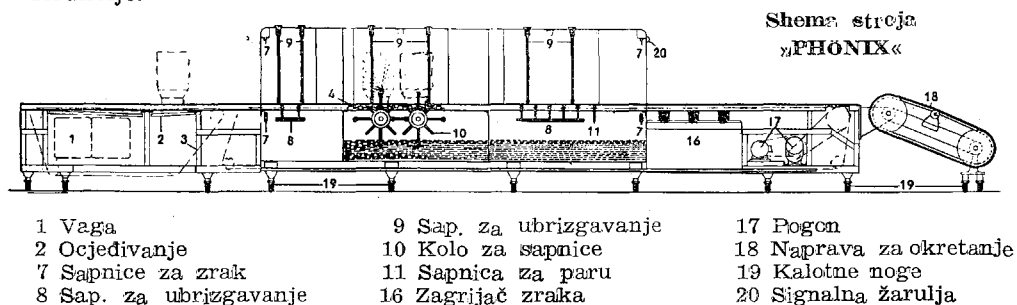

najprije mrzлом vodom, a zatim se sterilizira vrućom lužinom i isplahnjuje vrućom vodom. Kanta izađe kroz isti otvor iz stroja, u koji je bila i postavljena. Taj postupak je loš, jer se čista kanta lako zamijeni sa zamazanom. Ovdje se ne može mehanički dovoditi i odvoditi kanta u stroj, a iz stroja na transporter. Okrugli strojevi ne odgovaraju strogim zahtjevima za pranje kanta. Iz svoje višegodišnje prakse u inozemstvu znadem, da su već svi okrugli strojevi u svim mljekarama zamijenjeni novim duguljastim strojevima za pranje kanta.

U modernim mljekarama služe se danas samo duguljastim strojem novije konstrukcije. Prvi duguljasti strojevi, montirani u našim mljekarama, danas su već zastarjeli i trebalo bi ih zamijeniti novim strojevima moderne konstrukcije.

Glavni dijelovi modernog stroja za pranje kanta (sl. 2) jesu:

1. naprava za transport kanta i poklopaca s agregatom za električni pogon,
2. tunel za pranje, sterilizaciju i sušenje kanta,
3. skupina crpaljka za crpljenje lužine i vruće vode električnim motorom,
4. naprave za filtriranje lužine i vruće vode,
5. automat za regulaciju potrebne temperature i pritiska vode, lužine i pare,
6. kombi-agregat s baktericidnim filtrom za zrak, koji suši sterilizirane kante,
7. na kraju stroja naprava, koja automatski okreće oprane kante.

Za transport kanta u stroju stari sistem ima transporter u obliku rešetke, koji se pomiče s pomoću verižnog kotača. Kante i poklopci postavljaju se na rešetku.

Ing. Dagmar Konstantinović, Beograd

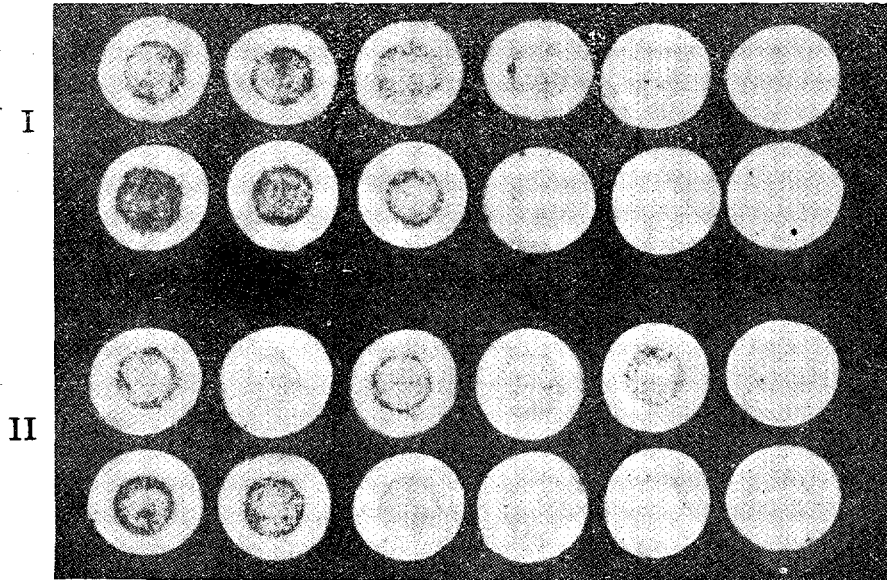
Institut za mlekarstvo

RAD NA SAVETODAVNOJ SLUŽBI GRADSKOG MLEKARSTVA BEOGRAD

Savetodavna služba pri beogradskoj mlekari formirana je u januaru 1956 godine. Sama potreba za takvom službom osećala se već mnogo ranije, ali iz tehničkih razloga nije bilo moguće da se takva zamisao ostvari. U dotadašnjim uslovima rada mlekare predstavljala je savetodavna služba jedno sasvim novo područje rada. To doduše ne znači da bi principi i zadaci ovakve službe predstavljali nešto novo i nepoznato za upravu mlekare, već se radilo o tome da je

te principe i zadatke trebalo primeniti u specifičnim uslovima područja sa koga se beogradska mlekarica snabdeva. Ukratko, svako šablonsko prenošenje ne bi dalo željene rezultate. Do toga bi naročito moralo da dođe u slučaju jednostranog i neproverenog preuzimanja iskustava onih stranih zemalja koje imaju znatno viši nivo poljoprivredne proizvodnje. U našim prilikama moralo se prići savetodavnoj službi prema razvoju stočarstva, stanju proizvodnje, navikama i shvatanjima proizvođača.

Pred novopostavljenu savetodavnu službu uprava gradske mlekarice stavila je u prvi plan rada *dva osnovna zadatka: borbu protiv falsifikovanja mleka i borbu za mikrobiološku čistoću mleka*. Pritom se nije radilo o borbi uz pomoć

I. Kontrola sistematski sprovedena
II. Kontrola nesistematski sprovedena (uz prekide)

administrativnih mera kažnjavanja već o borbi za opšte uzdizanje sabirača i proizvođača, koja bi rezultirala u sve boljem kvalitetu mleka i mlekarice proizvodnje uopšte.

Za ove zadatke savetodavna služba izradila je plan i program svoga rada kojim su bile obuhvaćene sabirne stanice i sabirači. Trebalo je obratiti naročitu pažnju sakupljačima i sabirnim stanicama, pridobiti sabirača, obučiti ga na svakodnevnom primerima, upoznati ga sa greškama koje su proizvođači činili na dotičnom sabiralištu, kako bi on mogao pozitivno uticati na same proizvođače mleka u svakodnevnom radu. Ovaj zadatak nije bio jednostavan i lak, jer u većini slučajeva nemamo praktično spremljene ljude za taj zadatak. Ali, oni su ipak dosta brzo shvatili svoje dužnosti, pošto su im ove prethodno bile detaljno objašnjene.

Nadalje, ako uzmemo u obzir i veličinu terena sa koga se beogradska mlekarica snabdeva — samo beogradski srez ima 60 sabirališta od kojih svako prema

svojoj veličini posluje sa 10—18 sabirača — onda postaje jasan i sam obim postavljenih zadataka.

Prvi kontakti bili su baš na sabirnim stanicama, a preko njih uspostavljen je dodir sa proizvođačima. Ti prvi obilasci do kuća proizvođača nisu u početku naročito srdačno primljeni, trebalo je tražiti pogodne forme i kroz razgovor ulaziti u probleme pružanja pomoći imajući pritom stalno u vidu postavljene zadatke: borbu protiv falsifikovanja mleka i borbu za mikrobiološku čistoću.

Takvom radu nije se moglo prići kampanjski, već ga je trebalo sistematski organizovati utoliko više, što je broj kadrova za savetodavnu službu iz sasvim razumljivih razloga bio ograničen. Tako, naprimer, nije bilo moguće da se neprekidnom kontrolom obrađeni deo terena održi stalno na postignutom nivou. Ali čim bi se pojavili znaci popuštanja, savetodavna služba ponovo bi povećala pažnju nad tim delom terena. U krajnjoj liniji uprkos svim tim teškoćama postignuti su povoljni rezultati.

Već prvi uzorci mleka koje je savetodavna služba na terenu prikupila pokazali su da između pojedinih linija i sabirališta postoji osetna razlika kako po specifičnoj težini i masnoći tako i po mikrobiološkoj čistoći. Uskoro je savetodavna služba imala tačnu sliku o celom području. Neposredna intervencija na terenu usmerena je u prvom redu ka onim sabiralištima gde su uzorci bili najprljaviji a mleko najslabije. Onda se išlo ka onim sabiralištima sa najvećim brojem sabirača, i tako redom. Obilasci terena nisu vršeni ravnomerno već prema stanju na pojedinim sabiralištima. Na određena sabirališta išlo se sve dotle dok dobijeni uzorci nisu pokazivali zadovoljavajuće stanje. Pojedini uzorci na čistoću uzimani su na samom sabiralištu, a reduktazna proba vršena je u laboratoriji centralne mlekare. Dobiveni rezultati pokazali su da je već i ranije trebalo formirati ovu službu.

Uporedo sa popravkom kvaliteta mleka dolazilo je i do povećanja otkupne cene mleka, što je na proizvođače imalo pozitivan utisak. Znatniji broj sabirališta povećao je već prvih meseci procenat masti od 3,3% do 4% pa i preko toga.

S obzirom na čistoću i zdravlje — što je mnogo složenije i teže, jer se tu ne može odmah tehničkim merama prići i uticati na stimulaciju i zainteresovanje proizvođača da posvete veću brigu higijeni i čuvanju mleka — takođe su preduzete mere. Očigledan primer bio je i ovde najbolji način propagande i ubeđivanja proizvođača. Prilikom obilaska pojedinih domaćinstva savetodavac je ukazivao na opasnost od nečistog posuđa za mleko, nečistih muzlica i cediljki, i od nečistih staja. Kasnije su stvoreni i uslovi za određivanje nečistoće u mleku i rezultati kontrole predloženi su proizvođačima na sabirnim stanicama i pojedinačno prilikom obilaska domaćinstava. Iz podataka koji su dobiveni ovakvom kontrolom jasno se vide postignuti uspesi u pojedinim sabirnim stanicama u kojima je ova kontrola sistematski sprovedena. Naravno, tamo gde su pravljene izvesni prekidi, dolazilo je do zastoja u uspehu, što se najbolje vidi iz navedenih primera.

Možemo očekivati da će rezultati biti još bolji kada pređemo na sistem plaćanja i nagrađivanja mleka po čistoći. Dosadašnja praksa sazrela je već da se pristupi razradi metoda nagrađivanja po čistoći mleka i Gradsko mlekcarstvo već se priprema da realizuje tu metodu u praksi.

Već danas Gradsko mlekcarstvo ne zadovoljava se samo time da rešava napred navedene zadatke u vezi sa pokušajima falsifikovanja mleka i sa borbom za njegovu čistoću, niti se ograničava samo na pitanja zdravlja i higijene. Ovo

je svakako pridonelo poboljšanju i sređivanju kvaliteta mleka. Ali, sada se postavlja zahtev da se još više pooštri kriterijum o higijeni mleka, a to znači još veću mikrobiološku čistoću mleka.

Laboratorija je bila u stalnom kontaktu sa savetodavnom službom. Ovakva saradnja omogućice primenu metoda plaćanja po mikrobiološkom kvalitetu mleka. A taj metod plaćanja najpogodniji je za stimuliranje proizvođača i najbolje obezbeđuje interese potrošača. Rešenje toga zadatka tražilo bi povećanje kadra savetodavne službe. Ali svakako rezultati takvog rada opravdaće napore i sredstva koja Gradsko mlekarstvo ulaže.

To su bili osnovni zadaci savetodavne službe. Ali pored toga potrebno je da se znatna pomoć ukaže u pogledu selekcije grla, ishrane, setve, smeštaja stoke, i t. sl., jer i ovi zadaci dopunjuju i čine celinu rada savetodavne službe.

Dosad je gradsko mlekarstvo uglavnom poslovalo sa individualnim proizvođačima, pa je i rad savetodavne službe bio usmeren u tom pravcu. Brži i uspešniji rad moguće je postići na tom području samo preko određenih organizacija kao što su zadruge. Njihovo formiranje počelo je 1956 godine. Već danas ima preko 58% proizvođača uključenih u zadruge. Takva situacija koja je danas već stvorena omogućuje povoljnije uslove za bolji i aktivniji rad savetodavne službe.

Savetodavna služba doduše još nije iskoristila sve što joj pruža takva organizacija, jer je rad ustvari tek u početku. Ali, već sadašnja iskustva jasno pokazuju da će saradnja savetodavne službe sa zadrugama biti plodna.

Z A N A Š E S E L O

KVALITETA SIJENA UVELIKE ZAVISI O PRAVOVREMENOJ KOŠNJI I O NAČINU, KAKO SE KRMNO BILJE SUŠI

Već u proljeće proizvođač treba da se pobrine, kako će proizvesti valjanu krmu za zimu. Zato će već u to doba silirati smjesu leguminoza s travama ili samu leguminozu (lucernu) i proizvesti dobro sijeno s oranica i livada. Ranu silažu će moći ujedno upotrebiti i ljeti, kad zbog kiše ponestane zelene kreme. (Za siliranje ne treba graditi skupe betonske silose; vrlo dobro mogu poslužiti i jeftini silosi, na pr. trap silosi — vidi »Mjekarstvo« br. 6/55.)

Hranjiva vrijednost sijena zavisi o nizu faktora: o sastavu tratine, odnosno bilja, o tlu (da li je siromašno ili bogato hranjivim tvarima, o klimi (količini oborina i njenoj razdiobi), o starosti biljaka kod košnje, o načinu sušenja, spremanju i čuvanju sijena.

Na hranjivu vrijednost sijena uvelike

utječe razvojni stadij, u kojem se bilje koši, nadalje vremenske prilike, kad se suši, i napokon način sušenja.

Mlade biljke sadrže više vode, bjelančevine i rudnih tvari, a manje surove vlaknine (celuloze). Što je bilje starije, to se povećava i sadržina surovih vlaknina, a smanjuje količina bjelančevina i probavljivost kreme. Tako na pr. mlada trava sadrži bjelančevina gotovo dvostruko više nego poslije cvatnje, isto tako i oko 60 posto rudnih tvari više, a za 20 posto surove vlaknine manje.

Kosimo li pak premladu tratinu, dobit ćemo i premalo sijena. Zato valja odabrati pravo vrijeme košnje, t. j. ono, kad u ukupnoj količini kreme ima najviše probavljivih bjelančevina i ukupnih hranjivih tvari. Obično je to u početku cvatnje.